

соціально-економічних процесах. Для регіональних і локальних рівнів важливе значення має транспортна доступність. Транспортна доступність є важливим показником соціально-економічного розвитку території та визначає її географічні переваги.

Джерела та література

1. Бугроменко В. Н. Транспортная составляющая пространственной организации общества / В. Н. Бугроменко // Теория социально-экономической географии: современное состояние и перспективы развития : Материалы междунар. науч. конф. – Ростов-на-Дону : ЮФУ, 2010. – 476 с.
2. Загальний курс транспорту : навч. посіб. / за ред. С. Г. Фрищева. – К. : Вища освіта, 2006. – 162 с.
3. Мазурова А. В. Суспільно-географічні чинники, які спричиняють транспортну дискримінацію населення України (на прикладі залізничного транспорту) / А. В. Мазурова, П. А. Вірченко // Регіон – 2012: Стратегія оптимального розвитку : Матеріали наук.-практ. конф. з міжнародною участю. – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012. – С. 144–147.
4. Маруняк Є. О. Просторові дилеми глобалізації та їх концептуалізація / Є. О. Маруняк // Укр. геогр. журн. – 2012. – № 4. – С. 36–42.
5. Пашинська Н. М. Транспортний чинник у стисненні географічного простору / Н. М. Пашинська // Ученые записки Таврического нац. ун-та им. В. И. Вернадского. – 2011. – Т. 24 (63). – № 2. – Ч. 3. – С. 204–208.
6. Социально-экономическая география : понятия и термины. Словарь-справочник / отв. ред. А. П. Горкин. – Смоленск : Ойкумена, 2013. – 328 с.
7. Теоретичні й методичні основи архітектурного проектування : навч. посіб. / за ред. О. С. Соловійової. – Харків : ХНАМГ, 2008. – С. 36.
8. Geography Dictionary. – Oxford University Press, 2004. – 580 p.
9. Matiychuk O. Accessibility of transport systems in passenger transportation / O. M. Matiychuk, K. Kryshkevych // Science-Based Technologies. – Germany, 2013. – № 2 (18). – С. 232–235.

УДК 911.3:008

О. В. Машкова – кандидат географічних наук, доцент кафедри соціально-економічної географії Херсонського державного університету;
Г. Ю. Нападовська – асистент кафедри соціально-економічної географії Херсонського державного університету

Проблеми культурної регіоналізації світу

Роботу виконано на кафедрі соціально-економічної географії ХДУ

Чітка культурна регіоналізація займає важливе місце в системі розвитку суспільства. Дане питання висвітлювали такі вчені, як англійський історик і соціолог А. Тойнбі, американський політолог та соціолог С. Хантінгтон, видатний економіко-географ В. В. Вольський, географ В. Л. Крішюнас. Культурний регіон – це певна єдність етнічно-родових, національних, духовних характеристик.

Ключові слова: регіоналізація, регіон, культура, цивілізація.

Mashkova O. V., Napadovska A. Y. The Problems of the Cultural Regionalization of the World. A clear cultural regionalization occupies an important place in the development of society. Such scholars as British historian and sociologist Arnold Toynbee, an American sociologist and political scientist Samuel Huntington, a prominent economic geographer V. Wolski, geographer V. Krischyunas covered this issue. Cultural region – is a certain unity of ethnic-tribal, ethnic, religious characteristics.

Key words: regionalization, region, culture, civilization.

Постановка наукової проблеми. На сучасному етапі стрімкого розвитку суспільства та цивілізації загалом постає проблема збереження культурних цінностей та звичаїв народів світу. Оскільки ж культура відображає не тільки зв'язок часів, а й сучасну національно-етнічну різноманітність і своєрідність світу, то, цілком природно, виникає й питання про поділ світу на культурні регіони. Тому на сьогодні чітка культурна регіоналізація займає важливе місце в системі розвитку суспільства. Регіональний підхід до культурного розвитку людства дає системне бачення людської культури взагалі, розкриває культурну самобутність регіону, показує взаємозв'язки та взаємовпливи культур різних народів.

Аналіз публікацій та досліджень. У світі не існує єдиної загальноприйнятої класифікації культурних регіонів. Закордонні та вітчизняні вчені мають різноманітні точки зору щодо критеріїв виділення регіонів та їх кількості. Дослідження культурних регіонів світу було ще розпочато давньогрецьким ученим Геродотом, але на ранніх стадіях дослідження кордони регіонів зазвичай співпадали з фізико-географічними кордонами. У своїх наукових працях це питання висвітлювали такі вчені, як англійський історик і соціолог А. Тойнбі, американський політолог та соціолог С. Хантінгтон, видатний економіко-географ В. В. Вольський, географ В. Л. Крішчонас.

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження є аналіз критеріїв, принципів та проблем виділення культурних регіонів світу. Відповідно до мети розв'язувалися такі завдання: а) охарактеризувати різноманітні підходи регіоналізації світу на культурні регіони; б) обґрунтувати проблеми виділення культурних регіонів світу на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Культурний регіон – це певна єдність етнічно-родових, національних, духовних характеристик, що проявляються у схожості таких складових соціуму, як традиції, релігія, культурні зв'язки етико-естетичні норми, світоглядні принципи. Існує декілька підходів щодо виділення культурних регіонів світу [1].

Англійський історик і соціолог Арнольд Тойнбі запропонував одну з найдрібніших класифікацій культурних регіонів світу. Вчений виділив 21 культурний регіон, які він називав «розвинуті цивілізації», серед яких західна, візантійська, російська, китайська, арабська, індійська, мексиканська та ін. [3].

Американський політолог С. Хантінгтон запропонував виділяти вісім подібних регіонів: західний (християнсько-католицький), слов'янсько-православний, ісламський, конфуціанський, індуїстський, японський, латиноамериканський та африканський – перші шість за релігійними ознаками, останні два за географічною ознакою [4].

Проблема, яка постала наприкінці 80-х років ХХ ст., це виділення Північної Америки як окремого регіону. Взагалі до 1980-х років чітко було окреслено шість культурних регіонів, а саме: арабсько-мусульманський, африканський, далекосхідний, європейський, індійський, латиноамериканський. Із цієї класифікації випадала Північна Америка, культура якої розглядалася як частина європейської, в силу історичних причин. Тому закономірно, що низка авторів оперували поняттям не «європейського», а «європейсько-північноамериканського» регіону. З часом поняття «європейсько-північноамериканського регіону» вичерпало себе, оскільки культура Північної Америки досягла власної самобутності, стала незалежною від

європейської та спричиняє своєрідний вплив на розвиток культури в світі загалом [2].

Якщо порівнювати культурні регіоналізації за радянськими вченими географами В. В. Вольським та В. Л. Кріщонасом, то вони є дещо схожими (табл. 1).

З таблиці 1 видно, що обидва вчені розглядають уже Північну Америку як окремий культурний регіон (В. Вольський дає назву регіону власне Північно-американський, В. Кріщонас називає Англо-Саксонською Америкою), не включаючи її до культури Західної Європи, на відміну від їх попередників.

Таблиця 1

Культурна регіоналізація світу за В. В. Вольським та В. Л. Кріщонасом

Культурна регіоналізація світу за В. В. Вольським		Культурна регіоналізація світу за В. Л. Кріщонасом	
1.	Західна Європа	1.	Західна Європа
2.	Центрально-Східна Європа	2.	Східна Європа
3.	Східна Азія	3.	Східна Азія
4.	Російсько-Євразійський регіон	4.	Центральна Азія
5.	Південна Азія	5.	Південна Азія
6.	Південно-Східна Азія	6.	Індокитай і острівна Азія
7.	Середній Схід	7.	Середній Схід і Кавказ
8.	Австралійський регіон	8.	Передня Азія й Балкани
9.	Північна Африка	9.	Далекий Схід Євразії
10.	Латинська Америка	10.	Близький Схід і Північна Африка
11.	Північноамериканський регіон	11.	Латинська Америка
12.	Африка на південь від Сахари	12.	Англо-Саксонська Америка
13.		13.	Африка на південь від Сахари

В. Л. Кріщонас дає більш дрібну регіоналізацію Азії, внаслідок різноманітності звичаїв, традицій, побуту, релігійних поглядів, але на відміну від В. Вольського взагалі не розглядає Австралійський регіон як окремий культурний осередок. Проблема виділення цього регіону пов'язана насамперед із тим, що Австралія дуже довгий період була британською колонією, що значно вплинуло на її культурний розвиток.

У сучасній літературі однією з найпоширеніших класифікацій культурних регіонів світу є поділ світової культури на культури Заходу та Сходу. «Схід» і «Захід» при цьому не лише географічні поняття, а й різні типи культур, духовності, різні шляхи, способи людського буття у світі. Найчастіше під Сходом розуміють Азію, а під Заходом – Європу та Північну Америку.

У широкому значенні Захід – це сфера буття європейської культури, ділянка поширення й визначального впливу християнської та античної системи цінностей. Поняття «Сходу», східного типу культури складніше (а ніж Захід) у зв'язку зі своєю внутрішньою, змістовнішою неоднорідністю. Так, виділяють буддійський Схід, арабомусульманський Схід, індуський Схід, єврейсько-іудейський Схід.

Рис. 1. Культурна регіоналізація світу за ЮНЕСКО

На нашу думку, така регіоналізація дає загальний опис культурних регіонів світу, не конкретизуючи та не диференціюючи особливості розвитку культурного осередку в межах власне Заходу та Сходу.

Культурне районування офіційно застосовується також ЮНЕСКО [5]. ЮНЕСКО виділяє такі культурні регіони (рис. 1).

Висновки. Отже, жодна теоретична концепція не може охопити всієї сукупності національно-культурних явищ, відносин, які існували в минулому й притаманні сьогодні. Життя сотень давніх народів, які в первісному суспільстві перебували на стадії формування родових і племінних спільнот, в умовах Античності і Середньовіччя як народності різних рівнів згуртованості та інтеграції, містить надзвичайно широкий спектр відмінностей, що не завжди дають змогу згрупувати їх навколо якоїсь однієї визначальної ознаки. Тому закономірною є палітра наукових досліджень, шкіль, щр по-різному описують і визначають критерії регіональної типології культури. Однак, при всій розбіжності поглядів у 80-х роках минулого століття, поступово складається усталений, науково обґрунтований погляд на проблему типологізації культури.

Джерела та література

1. Крижанівський В. П. Країнознавство / В. П. Крижанівський, М. С. Дорошко. – К. : Знання, 2012. – 440 с.
2. Редько В. Є. Туристичне країнознавство / В. Є. Редько. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2011. – 223 с.
3. Тойнбі А. Дослідження історії / А. Тойнбі. – К. : Основи, 1995. – 614 с.
4. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций / С. Хантингтон. – М. : ООО «Изд-во АСТ», 2003. – 603 с.
5. UNESCO Regions [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.unesco.org/new/ru/unesco/worldwide/>.

УДК 338.439.5/6(100)

В. О. Патійчук – кандидат географічних наук, доцент кафедри країнознавства і міжнародних відносин Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки;
М. А. Бойчук – студентка факультету країнознавства і міжнародних відносин Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Продовольча проблема як глобальне явище сьогодення

Роботу виконано на кафедрі країнознавства і міжнародних відносин СХУ ім. Лесі Українки

Розглянуто основні причини продовольчої проблеми у світі. Проаналізовано чинники, які впливають на продовольчу проблему. Досліджено стан її вирішення в різних регіонах планети. Виділено головні аспекти продовольчої проблеми у світі.

Ключові слова: продовольча проблема, глобалізація, продовольча безпека, ООН, ФАО.